Lietas Nr. A420236716
Lietas arhīva Nr. A42-02367-16

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā, 2016.gada 21.decembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Guntars Ploriņš,

piedaloties pieteicējam /pers. A/,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts policijas pārstāvēm /pers. B/ un /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Valsts policijas faktiskās rīcības, izņemot viņam piederošās alus pudeles un pārtikas produktus un nenododot tos sākotnējā stāvoklī viņa māsai, izņemot /pers. A/ šķiltavas, kā arī nenodrošinot viņam atbilstošus uzturēšanās apstākļus Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valmieras iecirkņa Īslaicīgās aizturēšanas vietā, atzīšanu par prettiesisku, mantiskā zaudējuma, kas atbilst četru alus pudeļu, trīs skābā krējuma iepakojumu un svaigu cūku aknu vērtībai, morālā kaitējuma 4100 *euro* apmērā un 500 *euro* par katru pavadīto stundu Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valmieras iecirkņa Īslaicīgās aizturēšanas vietā un personiskā kaitējuma 4000 *euro* apmērā un 1000 *euro* par katru pavadīto stundu Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valmieras iecirkņa Īslaicīgās aizturēšanas vietā, atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2016.gada 12.februārī Valsts policijā saņemta Iekšlietu ministrijas vēstule, ar kuru pārsūtīti pieteicēja 2016.gada 4., 11. un 13.janvāra iesniegumi par Valsts policijas faktisko rīcību, izņemot viņam piederošās alus pudeles un pārtikas produktus un nenododot tos sākotnējā stāvoklī pieteicēja māsai, izņemot pieteicējam šķiltavas, kā arī nenodrošinot atbilstošus uzturēšanās apstākļus policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valmieras iecirkņa Īslaicīgās aizturēšanas vietā (turpmāk – īslaicīgās aizturēšanas vieta).

Ar Valsts policijas priekšnieka 2016.gada 15.aprīļa lēmumu Nr.125 noraidīts: 1) pieteicēja 2016.gada 4.janvāra iesniegums par mantiskā zaudējuma – četru alus pudeļu vērtību atbilstoši veikala čekam, un morālā kaitējuma 100 *euro* apmērā atlīdzību un atteikts atzīt pieteicēja tiesības uz mantiskā zaudējuma un morālā kaitējuma atlīdzību; 2) pieteicēja 2016.gada 11.janvāra iesniegums par mantiskā zaudējuma – pārtikas produktu vērtību atbilstoši veikala čekam, un morālā kaitējuma 1000 *euro* apmērā atlīdzību, kā arī par neatļauto priekšmetu – šķiltavu lietošanas ierobežojumu īslaicīgās aizturēšanas vietā morālā kaitējuma 3000 *euro* apmērā un personiskā kaitējuma 4000 *euro* apmērā atlīdzību, un atteikts atzīt pieteicēja tiesības uz mantiskā zaudējuma, morālā kaitējuma un personiskā kaitējuma atlīdzību; 3) pieteicēja 2016.gada 13.janvāra iesniegums par morālā kaitējuma 500 *euro* par katru pavadīto stundu policijas Īslaicīgās aizturēšanas vietā un personisko kaitējumu 1000 *euro* par katru pavadīto stundu policijas Īslaicīgās aizturēšanas vietā, sākot no 2016.gada 13.janvāra līdz 15.janvārim, atlīdzību un atteikts atzīt pieteicēja tiesības uz morālā un personiskā kaitējuma atlīdzību.

[2] Nepiekrītot Valsts policijas lēmumam, pieteicējs Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu, lūdzot atzīt Valsts policijas faktisko rīcību par prettiesisku un atlīdzināt viņam nodarīto morālo un personisko kaitējumu. Pieteicējs uzskata, ka maldināts par produktiem un alus pudelēm, kuri atradušies pie viņa. Pieteicējs bija norādījis, ka šīs lietas jānodod viņa māsai, savukārt Valsts policijas darbinieks nav teicis, ka par to jāraksta iesniegums. Par rakstveidā izteiktu lūgumu viņš informēts vēlāk, līdz ar to māsai produkti nodoti jau bojāti, bet alus pudeles netika atdotas vispār.

Tāpat pieteicējs uzskata, ka viņa veselības stāvoklis nevarēja būt par iemeslu šķiltavu noņemšanai, jo agrāk tas bijis tāds pats un vairākkārt, kad viņš uzturējies īslaicīgā aizturēšanas vietā, tās viņam tika izsniegtas. Pieteicējs uzskata, ka policijas rīcība varēja veicināt viņa psihiskā stāvokļa saasināšanos, jo naktīs bieži nav varējis gulēt bezmiega dēļ.

[3] Valsts policija tiesā iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteicēja pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz lēmumā minētajiem argumentiem, motīviem un apsvērumiem *(lietas 42.lapa)*.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumā ietverto prasījumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem apstākļiem.
Savukārt policijas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem apsvērumiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums *ir daļēji apmierināms.*

[6] Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa noteic, ka administratīvais akts ir arī lēmums, kas būtiski ierobežo iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības. Savukārt Administratīvā procesa likuma 89.pantā noteiktajai iestādes faktiskajai rīcībai ir jāatbilst tām pašām pazīmēm, kurām atbilst administratīvais akts, tikai iestādes faktiskā rīcība ir vērsta uz faktisku, nevis tiesisku seku radīšanu privātpersonai. Tādējādi būtiskuma kritērijs piemērojams arī gadījumā, ja pieteikums iesniegts par iestādes faktisko rīcību. Būtiskuma kritērijs attiecībā uz cilvēktiesību ierobežojumu ir obligāts, lai atzītu, ka lieta vispār ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā (*sk., piem., Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 9.jūlija*

sprieduma lietā SKA-126/2010 16.punktu).

Latvijas Republikas Satversmes 95.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – konvencija) 3.pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.

Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk – pakts) 7.pants noteic, ka nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgi, necilvēcīgi vai pazemojoši apieties ar viņu vai sodīt. Savukārt pakta 10.pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu. Tas nozīmē, ka pret personām, kurām ir ierobežota brīvība, nedrīkst izturēties pretēji pakta 7.panta noteikumiem, kā arī personas nedrīkst tikt pakļautas citām grūtībām vai ierobežojumiem, kā tikai tām, kas izriet no brīvības atņemšanas apstākļiem. Personas, kurām atņemta brīvība, bauda visas tiesības, kas noteiktas paktā, ar tiem ierobežojumiem, kas slēgtā vidē ir neizbēgami (*General Comment No.21: Replaces general comment 9 concerning humane treatment of persons deprived of liberty (Art.10): 10/04/92, Human Rights Committee, para 3).*

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka no konvencijas 3.panta valstij izriet pienākums nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas *(Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 2.decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51.punkts, 2002.gada 15.jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95.punkts)*.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka no spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas apiešanās un sodīšanas aizlieguma izriet valsts pienākums nodrošināt ieslodzītajiem pienācīgus apstākļus ieslodzījuma vietā, tai skaitā arī Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās, un šādu apstākļu nenodrošināšana var radīt cilvēktiesību pārkāpumu.

[7] Izskatāmā lieta ierosināta cita starp par Valsts policijas faktiskās rīcības, laika posmā no 2016.gada 13.janvāra līdz 15.janvārim nenodrošinot pieteicējam atbilstošus uzturēšanās apstākļus īslaicīgās aizturēšanas vietā, atzīšanu par prettiesisku.

Pieteicēja ieskatā, šie cilvēktiesībām neatbilstošie apstākļi īslaicīgās aizturēšanas vietas kamerā Nr./numurs/ (turpmāk – kamera Nr./numurs/) izpaudušies neciešamā smakā, jo kamerā nav bijusi ne dabīgā, ne arī mākslīgā ventilācija.

Tādējādi izskatāmajā lietā tiesa primāri noskaidros, vai pieteicēja sadzīves apstākļi kamerā Nr./numurs/ laika posmā no 2016.gada 13.janvāra līdz 15.janvārim bijuši necilvēcīgi vai pazemojoši.

[8] Eiropas Padomes Ministru komitejas 2006.gada 1.janvāra ieteikumu Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Cietumu noteikumi) 18.2.apakšpunkts cita starp noteic, ka visās ēkās, kurās jādzīvo ieslodzītajiem, logiem ir jābūt pietiekami lieliem, lai pa tiem telpās varētu ieplūst svaigs gaiss, ja vien ēkā nav atbilstošas gaisa kondicionēšanas sistēmas.

Pieteicējs gan savā 2016.gada 13.janvāra iesniegumā *(lietas 49. un 50.lapa)*, gan pieteikumā, gan arī tiesas sēdē norādīja, ka kamerā Nr./numurs/ bijusi neciešama smirdoņa un gaisa trūkums, jo logu vietā tajā ir stikla bloki, tātad nav dabiskās ventilācijas, bet mākslīgā ventilācija nav darbojusies (remonts). Turklāt kamerā bez pieteicēja bijis vēl otrs ieslodzītais, kas vēl vairāk veicinājis bezgaisa telpu.

No Nodrošinājuma valsts aģentūras (turpmāk – aģentūra) sniegtās informācijas un Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valmieras iecirkņa iesniegtajiem kameras Nr./numurs/ fotoattēliem, kā arī īslaicīgās aizturēšanas vietas tehniskās pases ir konstatējams, ka īslaicīgās aizturēšanas vietas kamerās ir ierīkota gaisa ventilācija (piespiedu ieplūde un piespiedu nosūce), kameras Nr./numurs/ kopējā platība ir 7,99 m^2, sanitārais mezgls (stāvpods un izlietne) no pārējās telpas atdalīts ar norobežojošajām konstrukcijām, logu vietā kamerā iebūvēti stikla bloki. Tāpat no lietas materiāliem ir konstatējams, ka laika posmā, kad īslaicīgās aizturēšanas vietā atradās pieteicējs, īslaicīgās atrašanās vietā veikti ventilācijas sistēmas rekonstrukcijas darbi (no 2016.gada 11.janvāra līdz 9.februārim), kuru laikā vecā ventilācijas sistēma un iekārtas demontētas un nomainītas pret jaunām *(lietas 60. – 63., 126. – 139.lapa)*.

Novērtējot lietā konstatējamos faktiskos apstākļus, tiesa secina, ka laika posmā no 2016.gada 13. līdz 15.janvārim kamerā Nr./numurs/ pieteicējam nebija nodrošināti atbilstoši sadzīves apstākļi. Pie šāda secinājuma tiesa nonāca sekojošu apsvērumu dēļ.

Pirmkārt, kamerās vispirms jau ir nodrošināma dabiskā ventilācija caur logiem, kas ir pietiekami lieli svaiga gaisa ieplūšanai. Kā norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, ir ļoti būtiski ieslodzītajiem kamerās nodrošināt svaigu gaisu. Piemēram, metāla slēģi vai citas konstrukcijas, kas rada nepietiekamu pieeju svaigam gaisam, rada labvēlīgus apstākļus slimību, īpaši tuberkulozes, izplatībai *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015.gada 27.janvāra sprieduma lietā „Neshkov un citi pret Bulgāriju" 237. un 238.punktu, 2014.gada 6.marta sprieduma lietā „Gorbulya pret Krieviju" 95.punktu)*. Konkrētajā gadījumā dabiskā ventilācija kamerā Nr./numurs/ pieteicējam nodrošināta nebija. Otrkārt, Eiropas Cilvēktiesību tiesa arī norādījusi, ka mākslīgās ventilācijas esībai ir pakārtota nozīme. Apstāklis, ka tā nefunkcionē, var tikt atzīts par pamatu cietsirdīgas izturēšanās konstatēšanai tad, ja konkrētajā kamerā vispār nav konstatējama svaiga gaisa pieplūde. Taču arī tad šis apstāklis automātisku pārkāpumu nerada, ir jāvērtē apstākļu kopums, jo īpaši apiešanās raksturs un konteksts, tās izpildes elementi, ilgums, tās izraisītās fiziskās vai psihiskās sekas, kā arī dažkārt cietušā dzimums, vecums un veselības stāvoklis *(sal., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 17.janvāra sprieduma lietā „Stanev pret Bulgāriju" 202.punkts, 2006.gada 4.maija sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 45.punkts)*. Turklāt konkrētajā gadījumā remontdarbu dēļ mākslīgā ventilācija nedarbojās vispār, tās vietā sienā uz gaiteni bija divi caurumi. Treškārt, pieteicēja gadījumā vērā ņemams gan tas apstāklis, ka kamerā Nr./numurs/ ir nevis klozetpods, kas ar ūdens slāni nosegtu kanalizācijas smakas nonākšanu kamerā, bet stāvpods, no kura kanalizācijas smaka nonāk tieši kamerā, gan tas, ka kamerā nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums (logu vietā stikla bloki), gan arī kameras dzīvojamā platība, kas uz vienu ieslodzīto bija mazāka par 4 m^2. Kaut gan Valsts policijas pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka kameras Nr./numurs/ kopējā platība ir 7,99 m^2, tomēr šajā platībā ietilpst arī sanitārais mezgls, kas nav dzīvojamā telpa, līdz ar to, nosakot kameras platību, sanitārā mezgla platība jārēķina ārā *(sk. Eiropas Cilvēktiesības tiesas 2016.gada 20.oktobra spriedumu lietā Nr.7334/13 „Muršič pret Horvātiju")*.

Tādējādi arī tiesas secinājums, ka laika posmā no 2016.gada 13. līdz 15.janvārim smaka kamerā Nr./numurs/ varēja būt tāda, kas kopsakarā ar dabiskā apgaismojuma neesību un kameras platību, pārsniedza neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni, līdz ar to šajā daļā pieteicēja pieteikums ir apmierināms un Valsts policijas faktiskā rīcība, nenodrošinot viņam atbilstošus apstākļus kamerā Nr./numurs/, ir atzīstama par prettiesisku.

[9] Izskatāmā lieta ierosināta arī par Valsts policijas faktiskās rīcības, 2015.gada 15.decembrī izņemot pieteicējam piederošās alus pudeles un pārtikas produktus un nenododot tos sākotnējā stāvoklī viņa mīsai, atzīšanu par prettiesisku.

Pieteicējs savā 2016.gada 4.janvāra iesniegumā norādījis, ka aizturēšanas brīdī (2015.gada 15.decembrī) pie viņa atradušies dažādi pārtikas produkti (svaigas cūku aknas (1,554 kg) un trīs iepakojumi (450 gr) skābā krējuma) un četras alus pudeles. Pieteicējs iesniedzis procesa virzītājam

lūgumu atdot izņemtos produktus radiniekiem, tomēr alus māsai nav atdots, bet 2015.gada 29.decembrī iznīcināts Valmieras cietumā *(lietas 43. un 44.lapa)*. Savukārt 2016.gada 11.janvāra iesniegumā pieteicējs jau izteicis pretenzijas arī par māsai atdotajiem pārtikas produktiem, kas bijuši bojāti. Šajā iesniegumā pieteicējs norādījis, ka 2015.gada 15.decembrī procesa virzītājs viņu informējis par iespēju pārtikas produktus glabāt ledusskapī. 2015.gada 17.decembrī procesa virzītājs jautājis, kam atdot pārtikas produktus, vienlaicīgi informējot, ka tie glabājas policijas garāžā. Savukārt vēl pēc dažām dienām, kad pieteicējs jautājis par pārtikas produktu atdošanu māsai, procesa virzītājs viņam teicis, ka par šo jautājumu jāraksta iesniegums. Rezultātā pārtikas produkti māsai atdoti bojātā veidā *(lietas 45. un 46.lapa)*.

Savukārt pieteicēja minētais procesa virzītājs savā ziņojumā norādījis, ka pieteicēja aizturēšanas brīdī 2015.gada 15.decembrī pie viņa atradušies pārtikas produkti, kas ātri bojājas, tādēļ tie ievietoti Valmieras iecirkņa garāžā Nr.1, jo policijā nav ledusskapja, kur šādus produktus glabāt. Pārējās pieteicēja mantas, tai skaitā arī alus pudeles, glabātas īslaicīgās aizturēšanas vietas mantu glabātuvē. 2015.gada 17.decembrī pieteicējs procesa virzītāju lūdzis atrisināt jautājumu par gaļu un krējumu, lai tie nesabojātos. Procesa virzītājs piedāvājis pieteicējam uzrakstīt iesniegumu par minēto produktu atdošanu kādam no radiniekiem. Pieteicējs šādu iesniegumu uzrakstījis, kurā bez gaļas un krējuma atdošanas lūdza māsai atdot arī alu. Procesa virzītājs personīgi vairākas reizes mēģinājis telefoniski sazināties ar pieteicēja māsu, tomēr uz zvaniem viņa nav atbildējusi, tādēļ vecākais kriminālpolicijas inspektors G.Gailis, lai gaļa un krējums nesabojātos, aizvedis tos uz pieteicējas māsas dzīvesvietu, kurā pieteicēja māsa pret parakstu šos produktus arī saņēmusi. Vienlaicīgi pieteicēja māsai izskaidrots, ka viņai pašai ir jāierodas Valmieras iecirknī un jāiesniedz iesniegums par pieteicēja iesniegumā minēto priekšmetu un produktu saņemšanu. Arī pieteicējs bijis informēts par šādu kārtību. Tomēr kriminālprocesa izmeklēšanas laikā pieteicēja māsa ar lūgumu par pieteicēja mantās esošā alus saņemšanu pie procesa virzītāja tā arī nav vērsusies *(lietas 108.lapa)*.

Tāpat izskatāmās lietas materiālos atrodas: 1) pieteicēja 2015.gada 15.decembra pārmeklēšanas akts, kurā cita starp norādīts, ka viņam atsavināti 3 trauki (450 gr) skābā krējuma, 1,554 kg svaigu cūku aknas, 3 pudeles „Brūža" alus un 2 litru pudele „Miezītis" *(lietas 58. un 59.lapa)*; 2) pieteicēja 2015.gada 21.decembra iesniegums ar lūgumu paziņot māsai, lai viņa atnāk pēc pārtikas produktiem un alus, kā arī, lai atnes pieteicējam konkrētas mantas. Uz šī iesnieguma konstatējams gan pieteicēja māsas rakstītais, ka 2015.gada 21.decembrī viņa saņēmusi pārtikas produktus, gan arī pieteicēja 2015.gada 22.decembra rakstītais, ka viņš ir informēts par iesnieguma nodošanu māsai *(lietas 51.lapa)*; 3) vecākā kriminālpolicijas inspektora G.Gailļa ziņojums, kurā norādīts, ka 2015.gada 21.decembrī pieteicējs uzrakstījis iesniegumu, lūdzot viņam izņemtos maisiņus ar pārtikas produktiem un alu nodot māsai. Tajā pašā dienā maisiņš ar pārtikas produktiem, kas glabājies policijas garāžā, nodots pieteicēja māsai, vienlaicīgi viņai mutiski izskaidrojot, ka maisiņš ar alus pudelēm atrodas īslaicīgās aizturēšanas vietas telpās, tādēļ, ja viņa vēlas tās saņemt, nepieciešams ierasties pie procesa virzītāja un jāuzraksta iesniegums *(lietas 107.lapa)*; 4) pieteicēja māsa līdz 2015.gada 29.decembrim (precīzu datumu nav norādījusi ne Valsts policija, to nespēja atcerēties arī pieteicējs) bija atnesusi pieteicējam iesniegumā minētās mantas, tomēr iesniegumu par alus saņemšanu tā arī nebija iesniegusi *(lietas 11. un 110.lapa)*.

Novērtējot šos lietā esošos pierādījumus un no tiem izrietošos apstākļus, tiesa nekonstatē prettiesiskumu Valsts policijas rīcībā, kas saistīta ar pieteicējam 2015.gada 15.decembrī izņemtajiem pārtikas produktiem un alu. Pirmkārt, lietā nav iegūti objektīvi novērtējami pierādījumi tam, ka pieteicējam izņemtie un māsai atdotie pārtikas produkti bijuši bojāti. Kaut arī Valmieras iecirknī nav ledusskapja, šie produkti decembra mēnesī glabāti neapsildāmā garāžā *(lietas 111.lapa)*, nevis siltās telpās. Turklāt, saņemot šos produktus, pieteicēja māsa neko nebija norādījusi par to nederību. Otrkārt, pat gadījumā, ja šie produkti arī būtu bojāti, nebūtu konstatējama šo seku tieša ceļoņsakarība ar Valsts policijas rīcību, jo tie varēja būt bojāti jau pieteicēja aizturēšanas brīdī, turklāt iesniegumu par šo produktu nodošanu māsai pieteicējs uzrakstīja tikai piektajā dienā pēc aizturēšanas. Kaut arī pieteicējs norādījis, ka paļāvies uz procesa virzītāja informāciju, ka produkti tiek glabāti ledusskapī, tiesa konkrētajos apstākļos augstāku ticamību piešķir procesa virzītāja ziņojumā norādītajam (tiesa konkrētajā gadījumā nekonstatēja pārliecinošu pierādījumu tam, lai Valsts policijas darbinieks noformētu faktiskajai realitātei neatbilstošu ziņojumu, tādā veidā izdarot Krimināllikuma 328.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, savukārt pieteicējs ir ieinteresēts norādīt uz sev labvēlīgiem apstākļiem, lai saņemtu morālā un personiskā kaitējuma atlīdzinājumu). Treškārt, arī attiecībā par pieteicējam izņemto alu, tiesa iepriekš minēto apsvērumu dēļ augstāku ticamību piešķir divu policijas darbinieku ziņojumos norādītajam.

Tādējādi šajā daļā nav konstatējams Valsts policijas rīcības prettiesiskums, bet pieteicēja pieteikums tajā ir noraidāms.

[10] Pieteicējs arī lūdzis atzīt par prettiesisku Valsts policijas faktisko rīcību, 2015.gada 15.decembrī izņemot viņam šķiltavas un liedzot tās turēt pie sevis kamerā.

Savā 2016.gada 11.janvāra iesniegumā pieteicējs norādījis, ka 2015.gada 15.decembrī pirms ievietošanas īslaicīgās aizturēšanas vietas kamerā viņam izņemtas šķiltavas. Tajā pašā dienā procesa virzītājs pieteicēju informējis, ka dežurantam dots rīkojums nedot viņam šķiltavas, bet tikai piesmēķēt, tādēļ pieteicējam piesmēķēt būšot jāprasa dežurantam. Tādējādi pieteicējam vairākkārt bija jāklauvē pie kameras durvīm, lai dežurants varētu iedot piesmēķēt. Vienlaicīgi šajā iesniegumā pieteicējs norādījis, ka vienā no procesa virzītāja apmeklējuma reizēm uz viņa jautājumu par veselību, pieteicējs atbildējis, ka jūtas slikti sava psihiskās veselības stāvokļa dēļ. Pieteicēja ieskatā, šāds jautājums uzdots apzinoties, ka viņš ir psihiski slima persona, kurš 2015.gada 20.novembrī izrakstīts no Olaines cietuma slimnīcas sakarā ar atbrīvošanos un kurā viņš atradies saistībā ar suicīda mēģinājumu *(lietas 47.lapa)*. Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka šķiltavas viņam atņemtas, pamatojot to ar pieteicēja tieksmi uz suicīda veikšanu. Vajadzības gadījumā viņam piesmēķēt bija jāprasa dežurantam *(lietas 109.lapa)*.

Savukārt Valsts policija lēmumā norādījusi, ka tās rīcībā bija informācija, ka pieteicējs slimojis ar dažādām psihiskām veselības problēmām un viņam uzņākot uzmācīgas domas par pašnāvības veikšanu. Tādēļ, lai pieteicējs nevarētu nodarīt kaitējumu sev un apkārtējiem, viņam izņemtas šķiltavas. Turklāt pieteicējs šajā laikā vairākkārt vērsies ar lūgumiem izsniegt cigarešu paciņas, kuras viņš saņēmis, savukārt pēc vēršanās pie dežuranta, cigaretes arī aizsmēķētas *(lietas 11. un 12.lapa)*. Kā apstiprinājums minētajam lietā atrodas trīs pieteicēja iesniegumi (2015.gada 15. un 18.decembra, kā arī bez datuma), kuros lūgts izniegt no personīgajām mantām cigarešu paciņu, un atzīme, ka cigaretes viņš saņēmis *(lietas 52. – 54.lapa)*.

Novērtējot šos lietā esošos pierādījumus un no tiem izrietošos apstākļus kopsakarā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.289 „Noteikumi par īslaicīgās aizturēšanas vietas kamerā glabāšanai atļauto priekšmetu sarakstu" 2.5.apakšpunktā *(noteikumu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2015.gada 31.decembrim)* noteikto, tiesa nekonstatē prettiesiskumu Valsts policijas rīcībā, kas saistīta ar pieteicējam 2015.gada 15.decembrī izņemtajām šķiltavām. Kaut arī minētā tiesību norma noteica, ka īslaicīgās aizturēšanas vietas kamerā atļauts glabāt tabakas izstrādājumus diennakts patēriņam, sērkociņus vai gāzes šķiltavas, tomēr tas nenozīmē, ka individuāli izvērtētos gadījumos, piemēram, šķiltavu glabāšanu kamerā nevarētu arī aizliegt. Šīs tiesību normas izpratnē atļauja glabāt kamerā šķiltavas bija saistīta ar tabakas izstrādājumiem, tātad ar piesmēķēšanu, līdz ar to citiem mērķiem šķiltavas kamerā izmantot nebūtu pieļaujams. Savukārt gadījumā, ja pastāv pamatotas aizdomas, ka ieslodzītais šķiltavas varētu izmantot citiem mērķiem, tai skaitā, suicīda mēģinājumam, lai aizsargātu paša un arī citu ieslodzīto cilvēktiesības (piemēram, tiesības uz drošību, tiesības uz dzīvību) ir pieļaujama šķiltavu izņemšana, nodrošinot ieslodzītajam iespēju piesmēķēt citā veidā. Šādos gadījumos Ministru kabineta noteikumos noteiktās tiesības nonāk pretrunā ar Satversmes 93. un 94.pantu, līdz ar to tās nav īstenojamas.

Konkrētajā gadījumā tā arī noticis, Valsts policijas rīcībā bija informācija par pieteicēju, kurš tikai 2015.gada 20.novembrī izrakstīts no Olaines cietuma slimnīcas, kurā atradies saistībā ar suicīda mēģinājumu, turklāt procesa virzītājam stāstījis, ka jūtas slikti sava psihiskās veselības stāvokļa dēļ, tādēļ pastāvēja pamatotas aizdomas, ka pieteicējs šķiltavas varētu izmantot ne tikai piesmēķēšanai, bet arī, lai nodarītu kaitējumu sev vai apkārtējiem.

Tādējādi, lai novērstu šo iespējamo apdraudējumu, Valsts policija bija tiesīga nepieļaut šķiltavu atrašanos pie pieteicēja kamerā, bet iespēju piesmēķēt nodrošināja ar īslaicīgās aizturēšanas vietas dežuranta palīdzību, ko apliecina ne tikai pieteicēja trīs iesniegumi par cigarešu saņemšanu, bet arī paša pieteicēja paskaidrotais.

Līdz ar to arī šajā daļā nav konstatējams Valsts policijas rīcības prettiesiskums, bet pieteicēja pieteikums tajā ir noraidāms.

[11] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.panta pirmā daļa noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Šā likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumus var nodarīt ar darbību izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. Savukārt, šā likuma 5.pants noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība.

No minētajām tiesību normām ir secināms, ka zaudējumu (arī morālā un personiskā kaitējuma) atlīdzinājuma priekšnoteikums ir iestādes prettiesisks administratīvs akts, prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesiska bezdarbība.

Ņemot vērā to, ka tiesa nekonstatēja Valsts policijas rīcības prettiesiskumu daļā par pieteicējam 2015.gada 15.decembrī izņemtajiem pārtikas produktiem, alus pudelēm un šķiltavām, šajā daļā nepastāv arī zaudējumu atlīdzināšanas priekšnosacījums (prettiesiskums). Līdz ar to arī pieteicēja pieteikums daļā par morālā un personiskā kaitējuma, kā arī mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu, kas saistīts ar pieteicējam izņemtajiem pārtikas produktiem, alus pudelēm un šķiltavām, ir noraidāms.

[12] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pants noteic, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturto daļu atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmā, trešā un ceturtā daļa noteic, ka morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus *(pirmā daļa)*. Morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7114,36 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro (trešā daļa)*. Ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, personiskā kaitējuma, tai skaitā morālā kaitējuma, patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās *(ceturtā daļa)*.

[12.1] Tātad, gadījumā, kad iestādes faktiskā rīcība ir atzīta par prettiesisku, ir apsverams jautājums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, ja atlīdzinājums likumā noteiktajā kārtībā tiek prasīts. Taču minētais apstāklis nenozīmē, ka morālais kaitējums vienmēr ir atlīdzināms naudā. Morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus *(sk., piemēram, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 28.februāra sprieduma SKA-45/2008 9.punktu)*.

[12.2] Administratīvo tiesu praksē ir konsekventi atzīts, ka kaitējums prioritāri atlīdzināms, atjaunojot iepriekšējo stāvokli (*restitutio in integrum)* – tas ir atlīdzinājuma veids, kura rezultātā pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots. Tiesai vispirms jāvērtē, vai kaitējums nav atlīdzināts ar restitūciju. Ja tiesa atzīst, ka sākotnējā stāvokļa atjaunošana ir konkrētā kaitējuma atbilstošs atlīdzinājums, tai nav jāturpina izvērtējums attiecībā uz atlīdzinājuma noteikšanu naudā. Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajā daļā paredzētā atlīdzinājuma pienākuma izpilde ar restitūciju ir saprotama plašākā nozīmē, proti, atlīdzināšanas pienākums var tikt izpildīts arī ar tāda stāvokļa nodibināšanu, kas apmierina personas prasījumu iestādei, piemēram, pabalsta piešķiršanu un izmaksu *(sk. Augstākās tiesas prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās", Rīga, 2011.gads, 100.punktu)*.

Arī pārkāpuma konstatācija pati par sevi var būt uzskatāma par atbilstīgu atlīdzinājumu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās pat pie nopietnu pārkāpumu konstatācijas ir norādījusi, ka šāda pārkāpuma konstatācija var būt taisnīga atlīdzība pret jebkuru morālu kaitējumu, ko cietis pieteicējs *(sk. lietas Lavents pret Latviju 151.punktu)*.

[12.3] Konkrētajā gadījumā, nosakot morālā kaitējuma apmēru, vērā ņemams tas, ka Valsts policijas prettiesiskās faktiskās rīcības, laika posmā no 2016.gada 13. līdz 15.janvārim nenodrošinot pieteicējam atbilstošus sadzīves apstākļus kamerā Nr./numurs/, mērķis nebija pazemot konkrēti pieteicēju vai radīt viņam ciešanas. Šāda rīcība bija vērsta pretējā virzienā, proti, lai ieslodzītajiem nodrošinātu atbilstošu ventilāciju, nomainot nolietoto ventilācijas sistēmu ar jaunu. Turklāt šādos apstākļos atradās visi īslaicīgās aizturēšanas vietā ieslodzītie. Tāpat vērā ņemams arī tas apstāklis, ka pieteicēja tiesību aizskārums pastāvējis salīdzinoši neilgu laiku – 2 diennaktis.

Iepriekš minēto apstākļu kopums liecina par to, ka Valsts policijas prettiesiskā faktiskā rīcība varēja radīt pieteicējam nepatīkamas emocijas, taču tiesa nesaskata, ka šāda veida emocijas varētu sasniegt tādu ciešanu līmeni, kas būtu raksturojams kā smags. Tādējādi arī tiesas secinājums, ka pieteicējam nav nodarīts būtisks morālais kaitējums, proti, tāds, kas atlīdzināms naudā, bet par atbilstīgu atlīdzinājumu konkrētajos apstākļos tiesa uzskata iestādes rakstveida atvainošanos. Šāds atlīdzināšanas veids administratīvo tiesu praksē ir diezgan plaši pielietots, turklāt Augstākā tiesa ir atzinusi, ka atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kas nav smags *(sk. Augstākās tiesas prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās", Rīga, 2011.gads, 109.punktu)*.

Tieši šāds morālā kaitējuma atlīdzināšanas veids ir piespriests salīdzināmās lietās, piemēram, lietā par Jelgavas cietuma administrācijas faktisko rīcību, trīs diennaktis nenodrošinot ieslodzītajam pietiekamu apgaismojumu *(Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 12.jūnija spriedums lietā Nr.A420406613)*, lietā par Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot ieslodzītajam tiesības piecas dienas no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras *(Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 11.aprīļa spriedums lietā Nr.A420153115)*, lietā par Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot ieslodzītajam tiesības 10 dienas no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras *(Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 21.jūnija spriedums lietā Nr.A420150115)*, kā arī lietā par Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību, 87 diennaktis nenodrošinot ieslodzītajam pietiekamu mākslīgo apgaismojumu un 79 diennaktis pietiekamā apjomā privātumu tualetes apmeklējuma laikā *(Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 3.februāra spriedums lietā Nr.A420384513)*.

Tiesas ieskatā iestādes rakstveida atvainošanās kopsakarā ar Valsts policijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku ir pietiekams un atbilstošs pieteicējam nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājums. Tādējādi šajā daļā pieteicēja pieteikums ir apmierināms daļēji, uzliekot par pienākumu Valsts

policijai rakstveidā atvainoties pieteicējam, bet noraidot viņa prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu naudā.

[13] Vienlaicīgi ar morālā kaitējuma atlīdzināšanu pieteicējs lūdzis atlīdzināt arī personisko kaitējumu naudā.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.panta pirmā daļa noteic, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm. Minētā likuma 14.panta pirmā un otrā daļa noteic, ka personisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus *(pirmā daļa)*. Personiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 7114,36 *euro*. Ja nodarīts smags personiskais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 9960,10 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro (otrā daļa)*. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Pieteicējs kā personisko kaitējumu norādījis psihiskās veselības stāvokļa saasināšanos, ko apliecinot neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (turpmāk – dienests) izsaukšana pie viņa. Savukārt no lietas materiāliem konstatējams, ka 2016.gada 13.janvārī plkst.20.13 dienests saņēmis izsaukumu pie pieteicēja, kuram sākušās pēkšņas, neparastas galvassāpes. Pieteicējs dienesta darbiniekiem stāstījis par lielo stresu, kas saistīts ar viņa atvešanu no cietuma uz īslaicīgo aizturēšanas vietu, slikto gaisu un neizgulēto smadzeņu satricinājumu pirms trim gadiem. Pieteicējam konstatētais vispārējais stāvoklis bijis apmierinošs, samaņa viņam bijusi skaidra, uzvedība mierīga, elpošana normāla, pulss un sirds toņi ritmiski *(lietas 101. – 104.lapa)*.

Novērtējot šos apstākļus, secināms, ka pieteicēja objektīvais veselības stāvoklis 2016.gada 13.janvāra vakarā bijis normāls un nekas nav liecinājis par tā saasināšanos. Savukārt 2016.gada 14. un 15.janvārī dienests atkārtotu izsaukumu pie pieteicēja nav saņēmis. Tādējādi tiesa nekonstatē apstākļus, kas liecinātu par to, ka pieteicējam ar Valsts policijas faktisko rīcību, laika posmā no 2016.gada 13. līdz 15.janvārim nenodrošinot viņam atbilstošus apstākļus kamerā Nr./numurs/, būtu nodarīts personiskais kaitējums. Līdz ar to arī šajā daļā par personiskā kaitējuma atlīdzināšanu pieteicēja pieteikums ir noraidāms.

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un otro daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots un pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, valsts nodevu piespriež no atbildētāja. Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Tiesa konstatē, ka izskatāmajā lietā pieteicējs ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 26.maija lēmumu daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas, samazinot tās apmēru līdz 5 *euro*, līdz ar to tā piespriežama no atbildētājas – Latvijas Republikas, atlīdzinot to no Valsts policijas budžeta līdzekļiem. Vienlaicīgi tiesa arī konstatē, ka samazinātā valsts nodeva 5 *euro* apmērā par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā ir samaksāta 2016.gada 9.jūnijā *(lietas 34.lapa)*. Tā kā pieteicēja pieteikums ir daļēji apmierināts, tad no Latvijas Republikas par labu pieteicējam piespriežama viņa samaksātā valsts nodeva, atlīdzinot to no Valsts policijas budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un otro daļu, 246. – 251.pantu, 255.panta pirmo un trešo daļu, 289. – 291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Valsts policijas faktisko rīcību, laika posmā no 2016.gada 13.janvāra līdz 15.janvārim nenodrošinot /pers. A/ atbilstošus uzturēšanās apstākļus Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes Valmieras iecirkņa Īslaicīgās aizturēšanas vietā.

Uzlikt par pienākumu Valsts policijai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās rakstveidā atvainoties /pers. A/ par viņam nodarīto morālo kaitējumu.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ viņa samaksāto valsts nodevu 5 *euro* apmērā, atlīdzinot to no Valsts policijas budžeta līdzekļiem.

Uzlikt par pienākumu Valsts policijai iemaksāt valsts budžetā valsts nodevu 23,46 *euro* apmērā.

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu pārējā daļā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2016.gada 21.decembrī.

Tiesnesis G.Ploriņš